

csak akkor érezzük igazán, ha nem mondta volna el azt, ami benne élt, ma, így, szegényen is szegényebbek lennénk. Amit adott, amit elmondott, az a »tarisznyás emberek« befelé élt életének tükré, s ha ő nem örökíti meg az öregapók múlt századból vagy a még távolabbi múltból feltűnő őrizve mába hozott emlékeit, úgy eltűntek volna, mint azok a népdalok, népballadák, amelyeket nem jegyeztünk fel azoktól, akiknek ajkán még éltek, de most már soha vissza nem térnek.

3.

Az Életjel írói köre »ablaktörések« nélkül több mint másfél évtizede folyó munkájával újabb tanúbizonyságot tett arról, hogy az élő, a fiatal nemzedékek fellépésével gazdagodó irodalmunk népszerűsítése mellett a pódiumon és azon kívül is az emléktörzök élén áll. Ezt már az ÉLETJEL-MINIATÜRÖK sorozata is bebizonyította, most pedig az ÉLETJEL KÖNYVEK megindítása jelent erőteljesnek ígérkező lépést abban a törekvésben, amelyben eddig sem lehetett megtalálni a »kizárólagosság« jegyeit.

Nem véletlen, hogy a szárnyait most bontogató szabadkai könyvkiadó első köteteként Csépe Imre *Határdomb* című vallomásait jelentette meg. Ez a mű épp azt igazolja, hogy értékeink posztumusz írásait sem hagyjuk elenyészni. Nem, mert ezekben él tovább az a világkép is, amit a puszták írója magának megalkotott és azok elé állított, akik mindig benne éltek, és ma is — a traktorok korában is — benne élnek.

A három ciklusból álló könyv karcolatait, útirajzait olvasva, akár az *Elnémult mezőkön*, akár a *Távoli tájakon*, akár *A dűlőutak végén* járunk, prózájából mindig kicseng a mély lírai hang. Nem tud tőle szabadulni, inkább szárnyalásait követi, s annyira áthévíti minden sorát, hogy magára ölti környezetét, megtestesíti azt, olykor olyan lelkendező kitérüléssel, hogy maga is élvezzi a szindús, bukolikus hangot. Zengő nyelve éppen ezért nem törik meg, akkor sem, ha hirtelen váltással dűr-hangokat üt meg, mert ennek a szövevényében is megtalálja — ha naív áttétellel is — az összhangot. Amikor a haladók pusztáról, vagy az elhagyott, elnémult mezőről ír, feltűn benne a pátosz, a romok feletti tündődésekben az elégikus állagylás is, de az *Elnémult kémény* már nem siratóénekek, hanem a haladó idő mindent megváltoztató erejének reális felismerése. Bár népi humora sokszor az életigenlés kemény szavát véste belénk, más írásaiból viszont kicseng, hogy a halál rokona. Erről is oly természetesen hangon szól, mint a csöszökről, a kapásokról, vagy az *Elhagyott játékokról*, amelyek láttán — mint az ember a régi emlékei között — megleti elvett lépteit, melyek helyett, bármennyire is szeretnénk, új léptek nem következhetnek már.

LÉVAY ENDRE

MEGRENDÍTŐ TÁRGYILAGOSSÁG

BALOGH ISTVÁN: *Egyedül a napon*.
Közművelődési Közösség, Zenta, 1973.

Nemrég azt mondtam egyik írásomban: a költőt nem lehet úgy idézni, hogy végérvényesen tekintsük a-kármelyik érzését, mert minden

költői igazságon belül ott él egy életszülte igazság, amelyet nem lehet sem megtagadni, sem szebbé hazudni a költő álarcza alatt élő e-

gyéniség rovására. S ez az élet szülte igazság lehet közönséges és fennkölt, lehet káromlás és ujjongó szépség, de megrendítő tárgyilagosság is, hogyha azt költő nyilvánítja ki, aki nyíltabb, bátrabb és szabadabb a »köznapni« embernél.

Egy ilyen élet szülte igazságot: idézek itt Balogh István versgyűjteményéből, amely ennek az alig ismert zentai költőnek magas szintű eszméletéről tanúskodik: »mert isten-ember szuronyt adott. Ölni, ölni tanított először, s aztán mondta, mi a béke...«

Ezzel az idézettel akarom bizonyítani Balogh eredeti költőemberi voltát és éppen most, amikor az álköltők egész légiója özönlötte el a világot, az álköltők és álgondolkodók sokasága, amelynek talán sohasem jutott volna eszébe a tiszta papíros bepiszkolása, a múza mindenáron való megerőszakolása, ha a költészet eredendő és nemes fogalma nem devalválódik a művészi szóról ma vallott bizonyos nézetek és elméletek nevében, amelyek sajnálatos módon igazgyönggyé avatták a közönséges kavicsot...

S e siralmas tény, s eszméletlenek már említett szintjét és minőségét szem előtt tartva állítom, hogy Balogh Istvánban már kezdeti eredményeinek alapján is eredeti alkotót üdvözölhetünk, ideértve természetesen a kötetében található jó versek mindegyikét, amelyek az idézettel azonos, mély és megrendítő emberi, értelmi nyomorúságot jelenítik meg, illetve leplezik le ama másik »igazság« nevében, amely egyesíti a költőt, a szó olyan sokszor felelőtlen, banális, hamis, álbölcs és hazug játékosát a lét világos és tiszta gondolatának valós tudatával.

Minden nyilvánvaló pozitívuma ellenére azonban Balogh István költészete egy kis finomításra szorul ahhoz, hogy tisztán csillogjon, illetve hogy verse versszerűvé váljon a műfaj mesterségbeli törvényeit, követelményeit illetően. Gondolok itt elsősorban azokra a nyelvadta lehetőségekre kihagyására (a vers mágikus világán belül), amelyeknek a segítségével álomszerű igézzéte varázsolható a legközönségesebb fogalom, a legszürkébb szókép is...

ZÁKÁNY ANTAL

KÉT NYELV KÉZFOGÁSA

DEZSŐ LÁSZLÓ: *Tipológiai vizsgálatok* (Szerbhorvát–magyar kontrasztív nyelvtan I.)

Hungarológiai Intézet, Újvidék, 1971.

MIKES MELÁNIA — DEZSŐ LÁSZLÓ — VUKOVIĆ GORDANA: *A főnévi csoport alapkérdései*. (Szerbhorvát–magyar kontrasztív nyelvtan II.)

Hungarológiai Intézet, Újvidék, 1972.

Mindkét mű a Hungarológiai Intézet nyelvészeti füzetekinek sorozatában jelent meg. Az egybevető nyelvtudományi vizsgálat bennünket különösen érdeklő részterületéről kapunk tudósítást. Dezső László köny-

ve egy nagyszabású vállalkozásnak, a magyar és a szerbhorvát nyelv egybevetésén alapuló nyelvtanának első nagyobb lejezete, mely elsősorban általános, rendszertani kérdésekkel foglalkozik. Alátala betekin-